GRADSKA BIBLIOTEKA
„JURAJ ŠIŽGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Narodna „ČUVAJMO JUGOSLAVIJU"

Tribuna

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU. MALI OGLASNIK 20 RIJEČI DIN. 3.50
OGLASI PO SNIZ. TARIFI. — Priopćeno po retku D. 10

IZLAZI SVAKOG DRUGOG DANA U JUTRO OSIM NEĐELJE
Uredništvo i uprava u Tiskari E. Vitaliani i Sin, Šibenik. Telefon br. 47
Redakcija za članke i vijesti zatvara se dan prije izlaska redovitog broja.
Čekovni račun Poštanske Štedionice Zagreb br. 38.114

POJEDINI BROJ STOJI DINARA 1.—
PRETPLATA MJESEČNO: 12 DINARA
INOSTRANSTVO D 20 — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

GODINA III — ŠIBENIK, 16 FEBRUARA 1935 — BROJ 182

Madžarska se javlja za riječ

Neće srednjoevropski pakt, već Habzburgovce i naoružanje

Međunarodno javno mnijenje do krajnosti skeptički gleda na događaje u Madžarskoj. Poslije ženevskog extempore delegata Eckhardta, za koga su Madžari govorili da je budući ministar inostranih djela i da uživa puno povjerenje madžarskog naroda, došlo je do takove neprijatne promjene u unutrašnjim političkim pitanjima Madžarske, da je inostranstvo smjesta izgubilo povjerenje prema nevjerovatnoj propagandi. Dogodilo se ono što je u Ženevi i očekivano; poraz madžarske diplomacije je imao ozbiljan odjek u Budimpešti i čitavoj Madžarskoj. Fakat, da Savjet Društva naroda nije odobrio izvještaj madžarske vlade o marseliskoj aferi i o minimalnoj krivici madžarskih vlasti za spremanje marseljsk g zločina razbio je Eckhardtove i Kanyine nade u ličan ženevski uspjeh i dao je podstrek za poznate sukobe a onda i za Eckhardtovu demisiju. Tim mučnim događajem se pridružuje nepovjerljivo stanovište Madžarske prema rimskom sporazumu izmedju Francuske i Italije. Nije čudo što su neodgovorni elementi u Madžarskoj prigrlili priliku i razvijaju destruktivnu djelatnost, da spriječe naročito učestvovauje Madžarske u srednjoevropskom paktu.

Nije dakako sigurno da tu destruktivnu djelatnost razvijaju samo neodgovorni faktori. Poznato je naime da svi legitimisti u Madžarskoj ne spadaju medju neodgovorne elementi i da madžarski generalni štab ima mnogo zajedničkog s današnjom madžarskom vladom. I te dvije komponente imad žarskog političkog života se sada javljaju za riječ. Legitimisti se trude da madžarskom narodu i medjunarodnoj javnosti sugeriraju, da je krajnje vrijeme da nekoji Habzburg uzme vladu u Madžarskoj u svoje ruke. Generalni štab je uvjeren da će se novo madžarsko naoružanje legalizirati sada ili nikada. Mogli bismo upozoriti Madžare, da ta sredstva njihove spoljne politike ne mogu izazvati simpatije medjunarodne javnosti, ali nema nikakve vrijednosti upozoravanje nacionalnih fanatika na neostvarljivost revizionizma.

Madžarski legitimisti su izazvali u svjetskoj štampi opet novu kampanju. Prirodno je da se poklanja pažnja Habzburgovcima kao što se poklanja i drugim ličnostima s aureolom senzacije oko glave. I o Kreugeru je bilo govora, o Staviskom još više, a politički krah nije daleko od finansijskog i privrednog kraha. Habzburgovci nisu u stanju da spriječe anšlus, kao što legitimisti lažno tvrde. Schoberov i Curtiusov plan o anšlusu je razbilo Društvo naroda, a ne Habzburgovci. Te istine su potpuno dovoljne, da se austrijska i madžarska legitimistička propaganda svede na pravu mjeru.

Ostaje novo oružanje Madžarske, ali i tu je situacija apsolutno jasna. Madžarska diplomatija je dobila nova uputstva. Treba da pripravi vlade odlučujućih država i sekretarijat Društva naroda na to. da će Madžarska zatražiti ukidanje vojnih klauzula trijanonskog ugovora. To nije ništa novo i za taj zahtjev znamo od početka konferencije za razoružanje u Ženevi. General Tancos, madžarski delegat na konferenciji za razoružanje, nije u Ženevi apsolutno ništa uradio za postizavanje cilja te konferencije, ali nije prestao da ponavlja, da „osakaćena Madžarska mora postati ravnopravna u naoružanju". Novo je to da madžarska vlada misli, da se londonski sporazum između Francuske i Engleske tiče ne samo eventualnog ukidanja 5 djela versaljskog ugovora, u kome je govor o naoružanju Njemačke, nego i vojnih klauzula trijanonskog ugovora.

Nije potrebno podvlačiti, da najvažniji potpisnici trijanonskog ugovora, države Male antante, neće dozvoliti neko madžarsko extempo u naoružanju prije, dok Gömbös ili njegov nasljednik ne uzme pero da potpiše takav pakt bezbjednosti, koj bi omogućio dozvolu novog oružanja Mndžarskoj. Situacija je takova i u tom smislu će ovih dana biti informirana madžarska diplomatija, koja u raznim evropskim državama pokušava da uvjeri vladu, da je problem novog oružanja Madžarske aktualan. Jeste isto tako, kao što je aktuelan problem Habzburgovaca.

Vladina lista i J N S

Beograd 16 februara — Pošto je g. Jevtić pristao da bude nosilac zemaljske kandidatske liste, to dokazuje da vlada uzdajući se u vlastite snage izlazi na izbore bez obzira na ostale grupe i ne vezuje se osobito ni za jednu postojeću političku organizaciju. Vladina lista ima da prikupi sve one elemente koji su voljni da saradjuju na brzi dosadašnjeg vladinog rada i izbornog programa.

Ovakav razvoj situacije nameće potrebu brzog opredjeljenja Jugoslovenske Nacionalne Stranke, koja još nije donijela nikakovu odluku.

Opaža se inače da na sjednicama te stranke prisustvuje minimalni broj članova, što dokazuje da ju je većina napustila, osobito oni iz Slovenije i Dalmacije. Ako secesija ne prestane, rasulo J. N. S. će doskora postati stvarnost.

Nervoznost u Francuskoj

Pariz, 16 februara. Vijesti o neprestanim vojnim pripremama Italije protiv Abesinije proizvele su silnu uznemirenost u francuskim političkim krugovima. Iako talijanska zvanična obavijestenja prikrivaju prave namjere Italije i govore samo o „prolaznim defenzivnim mjerama", to se u Francuskoj ipak vjeruje da se Italija sprema na akciju velikog stila, ako Abesinija pod presjom talijanskih prijetnja ne popusti i udovolji nametnut m zahtjevima.

Sa službene francuske strane još se nije zauzelo odlučno stanovište prema abesinsko-talijanskom sporu, jer se čeka što će sve Engleska preduzeti u tom pogledu, koja je tamo još više interesirana od Francuske.

Prema informacijama iz Rima iz gleda da je svojedobno g. Laval dok je boravio u Rimu obećao g. Mus soliniju svoju potporu u tom pitanju.

Parlamentarni francuski krugovi vide u talijanskim mjerama zamah redovite mobilizacije jer je Italija pozvavši 1911 godište koje broji 250 hiljada momaka i mobilizirajući dvi je divizije u iznosu od 60.000 ljudi, mobilizirala je kontigent od 310.000 vojnika, koji skoro dostiže ukupnu snagu talijanske stajaće vojske.

Iako je Italija saopćila predstavnicima francuske štampe da do sada nije ni jedan vojnik talijanski napustio Italiju, to se ipak pouzdano zna, da se sva mobilizovana vojska nalazi na putu u Messinu i Brindizi odakle je jedan dio već otputovao put Eritreje i Somalije.

Rimski dopisnik pariskog „Intransigeanta" ima pouzdane informacije da je do sada poslano u Somaliju 300 aviona, 1500 pilota i ogromne količine ofanzivnog oružja.

Kao osobiti karakteristični znak psihološkog efekta, koje su proizvele te talijanske pripreme jest taj, što je 3 i po postotna talijanska renta u toku jučerašnjeg dana od 81·50 Lira špala na 78 Lira.

Odjek u Tokiju

Tokio 16 februara — Talijanske vojne pripreme protiv Abesinije izazvale su u japanskoj štampi ogromnu pozornost. Japansko ministarstvo inostranih djela odbilo je da u ovom času zauzme definitivno stanovište prema abesinsko-talijanskim odnosima, jer Italija nije još dostavila Japanu tačni i iscrpni izvještaj o pravom stanju stvari. U japanskim političkim krugovima nimalo se ne kriju simpatije prema Abesiniji. Talijanska politika uopće nije u zadnje vrijeme u Japanu dobro gledana, a naročito zbog nejasnog držanja Italije spram Japana obzirom na Rusiju, kao i zbog talijanske agresivnosti u Evropi.

ŠVEDSKA I ISTOČNI PAKT

Stockholm 16 februara. Stanovište Njemačke prema Istočnom paktu naišlo je u švedskim političkim krugovima na odobravanje.

S tim u vezi piše švedski poluzvanični list „Aftonblader" da s obzirom na revolucionarne ciljeve sovjetskog naoružanja Njemačka ne osjeća potrebu da pristupi paktu, u kojem bi takova država mogla u svako doba da zbog svojih komunističkih i revolucionarnih ekscesa unese pogibelj u sklop potpisnica togá pakta.

U prilog tome govori i činjenica što danas Rusija raspolaže ogromnim količinama svakog oružja i što posjeduje strahovite ratne tvornice, koje naročito proizvode kemijsko i zračno oružje.

Evrop.zračna polic

London 16 februara. — Sinoćni „Times" donosi članak Lorda Davis a koji je pred dvije godine osnovao „The Internationale Commonwealth-Society", čija je svrha reforma Društva naroda.

U spomenutom članku zagovara Lord Davis obrazovanje zračne policije, koja će učiniti kraj ludoj utakmici u zračnom naoružanju.

Ta bi zračna policija imala biti izravno podređena vodstvu međunarodne vlasti u okviru D. naroda.

S razloga što policija ne može da vrši svoju dužnost bez zakonske zaštite i sankcija, to Lord Davis predlaže obrazovanje sudišta „Equity tribunal" koje će biti ovlašteno da raspravlja o političkim sukobima.

Napustimo Versailles

London 16 februara. Baveći se vanjskopolitičkom situacijom jučerašnji „Observer" pod gornjim naslovom donosi i ovo: „Bilo bi najbolje kad bi Sir John Simon učinio posjetu Berlinu. Ako sporazum ima da urodi uspjehom, to se onda moraju postići tri jasna cilja, naime

1) Desetgodišnje primirje na temelju status quo-a

2) Konvencija o ograničenju naoružanja

3) Priznanje stvarne ravnopravnosti u korist Njemačke.

To s drugim riječima znači, da se s Njemačkom ne može više raspravljati na bazi versajskog ugovora."

PADANJE VRIJEDNOSTI NEKRETNINA

Utjecaj valutnog promećaja na vrijednost zemlje, naše najveće narodne imovine.

U Udruženju jugoslovenskih agro noma u Beogradu održao je nekidan, predavanje g. Milan Novaković, načelnik ministarstva poljoprivrede, o temi: „Zemlja i valuta". Gospodin Novaković je između ostaloga rekao:

Osim Švajcarske malo je koja valuta ostala poslije rata bez većih ili manjih poremećaja. Ta je sudbina zadesila i našu valutu koju je poslije rata trebalo izjednačiti, a zatim i stabilizovati. Poznate su nam sve peripetije kroz koje je prošla naša valuta.

Za ovo predavanje postavlja se problem ovako: kakvog je uticaja imao valutni poremećaj za našu poljoprivredu i naročito na vrijednost zemlje, koja je najveća naša narodna imovina?

Za vrijeme takozvane inflacije zna se kako je bilo: poljoprivreda je neobično oživjela, seljak se razdužio nabavio inventar, počeo bolje da živi i da više troši, ali i intenzivnije da radi zemlju, jer je mogao da investira kapital u moderna oruđa, bolje sjeme, vještačko gnojivo i drugo. To je trajalo sve do 1929 godine. Pogrješno bi, međutim, bio ovaj prosperitet pripisivati samo inflaciji, kako se to obično čini. U to vrijeme pada i naš najveći izvoz i priliv stranog novca u zemlju, pa ovdje treba tražiti glavni uzrok ovom velikom poletu, a ne u inflaciji. Inostranstvo je tad tražilo i plaćalo agrarne proizvode.

Stabilizacija valute na najvišem nivou

Za sve ovo vrijeme naša valuta nije bila stabilizovana i njena vrijednost bila je proizvod slobodne igre ekonomskih zakona. Ona je zato podlijegala velikim socilacijama koje su izazvale živu težnju za stabilizacijom. Puki je slučaj htio da se stabilizacija izvršila u vrijeme kad je valuta bila na visokom nivou. Za nas je prije svega interesantno pitanje: da li je i kakvog utjecaja upravo ovaj momenat imao na našu privredu, specijalno na poljoprivredu?

Nije prošlo mnogo vremena pa da se pokaže da je vrijednost dinara na stabilizovanoj visini bila jedna fikcija i rezultat proste slučajnosti. Jer da je dinar ostao i dalje prepušten slobodnoj igri ekonomskih zakona on ne bi ostao ni blizu na toj visini. Mi smo evo živi svjedoci zanimljive pojave da se dinar nije mogao održati na stabilizovanoj visini ni sa primjenom svih mogućih vještačkih mjera koje su nam dobro poznate. Ovih smo dana čuli sa najnadležnijeg mjesta da su za održanje jedne fikcije, naime vrijednosti dinara na stabilizacionoj visini, objavljivani čak i netačni izvještaji Narodne banke. Ove težnje dovele su dotle da smo imali zapravo tri dinara mjesto jednog stabilizovanog: zvaničan dinar, zatim dinar na stranim burzama i dinar na crnoj burzi.

Posljedica takve stabilizacije u privatnim finansijama

Poslije ovoga za privredu je vrlo važno ovo pitanje: da li možda i u privatnim finansijama nema sličnih fikcija i kakve posljedice one imaju? Bez mnogo okolišanja možemo kazati da ih ima i da bi, poslije svega što je rečeno, bilo čudo da ih nema. Najveća takva fikcija je ovo: da su dinarska potraživanja realna u današnjoj vrijednosti dinara. Danas svaki ulagač i svaki povjerilac dobro zna da ulozi ne postoje u punom iznosu i sa sadašnjom vrijednošću dinara i da ni druga potraživanja nisu realna osim pojedinačnih slučajeva koji su bili mnogostruko osigurani. Zašto? Iz prostog jednog razloga što su osiguranja izgubila najveći dio vrijednosti. Pa ipak se ova fikcija još uvijek održava. Gotovo cijela naša privreda je danas paralizovana zbog održanja ove fikcije i ostat će dotle, dok se pravo stanje javno ne prizna, onako kako je to učinjeno s valutom.

Što se privredna mašina zagušila uzrok leži u tome što je poremećen odnos između vrijednosti dinara i ostalih dobara. Ovo je još više pojačalo krizu, koja je kod nas došla od pada vrijednosti agrarnim proizvodima, dijelom zbog prekomorske hiperprodukcije a dijelom zbog autarkijskih napora evropskih potrošačkih zemalja. Vrijednost svih dobara kod nas pala je u odnosu prema novcu, koji je tako za nekoliko puta povećao svoju vrijednost. Na taj su način potraživanja postala nenaplativa, jer se umnogostručilā njihova vrijednost u odnosu prema svakoj drugoj robi, pa dakle i prema osiguranjima, bilo da su ona nepokretnosti (hipoteke), bilo da su lična osiguranja. Ako sva vrijednost pokrića, koju jedna banka ima za izdane zajmove, nije ni blizu tolika koliki su zajmovi, onda je nemoguće da bančini ulozi postoje u punom iznosu.

Zbog nemogućnosti da se dođe do novca i zemlja je počela naglo da gubi cijenu, dok na kraju nije tako reći izgubila svaku prometnu vrijednost. Kad su svi ulagači onemogućeni da se pojave kao kupci, tko je još mogao da kupuje zemlju? Radi zaštite ulagača nije čak bilo dozvoljeno ni da se uložnim knjižicama može nešto kupiti. Razumije se da su time ulozi još više gubili vrijednost, a bili bi zadržali koliko toliko vrijednost da su se mogli pretvoriti u druge vrste dobara. U posljednjih 5—6 godina zemlja je pala na desetinu do osminu vrijednosti. Tako su eto gubili vrijednost i ulozi i zemlja.

Poremećaj između vrijednosti novca i ostalih dobara

Iz navedenih razloga zemlja je više padala u vrijednosti nego i sami zemaljski proizvodi. Hektar zemlje pao je u cijeni od 40.000 na 5.000 dinara dakle na jednu osminu, dok su proizvodi pali na petinu do trećinu ranije vrijednosti. Prema predratnom zlatnom paritetu zemlja je pala na niže od polovice. Obezvređenje zemlje u korist dinarskih potraživanja upravo je basnoslovno. Evo jedan primjer. Ako je jedan seljak imao 20 hektara svoje zemlje i kupio još 10 hektara po 40.000 dinara, pa se zadužio 300.000, a platio odmah 100.000 dinara, onda sad može ovako da izgleda: mogao je da otplati 100.000 dinara i da plati 100.000 dinara kamate i još duguje dinara 200.000. Danas mu toliko ne vrijedi njegova i kupljena zemlja zajedno, i da bi namirio povjerioca ima da izgubi i svoju kupljenu zemlju. Ako je prodavač bio ujedno i povjerilac, onda je on dobivao kamate na dug, primio je u gotovom novcu 200.000 dinara, dobiva natrag prodanih 10 hektara i dobiva još na poklon kupčevih 20 hektara! Dakle jedna neobično povoljna transakcija.

Cijela stvar kreće se oko valute I ako u mnogo blažoj formi, slično je i s kućama u gradovima. Ko je imao kuću vrijednu 600.000 dinara i zaduženu sa oko polovice te vrijednosti danas kuća ne vrijedi više od polovice i povjeriocu pripada cijela kuća, a ranijem vlasniku ne ostaje ništa!

Jedan primjer utjecaja na cjelinu

Kako se ovi poremećaji odražavaju na cjelinu vidjet će se iz ovih brojeva: cijela Jugoslavija ima (ne računajući pašnjake sa oko 4 milijuna hektara) kulturnog zemljišta, okruglo 10 milijona hektara. Cijena zemljištu morala bi i danas biti prosječno 10.000 dinara po hektaru i ono bi tu cijenu i imalo da samo nema ovoga pritiska koji vrši valuta. Vrijednost svega poljoprivrednog zemljišta iznijela bi tad 100 miljardi. Ali ona ne vrijedi danas prosječno više od 5.000 dinara, dakle je ukupna vrijednost 50 milijardi dinara. Zemljište je kod nas najvažniji dio narodne imovine, i u mnoge desetine miljardi idu, kako se vidi, oscilacije koje izaziva poremećaj valute. Zašto ovo? Zato da bi se održala fikcija o nemogućem postojanju dinarskih potraživanja u današnjoj vrijednosti dinara prema ostalim dobrima, koje on nema i nemože da ima.

Tko ima od toga koristi? Da li ulagači? Da li posjednici nepokretnosti? Vidjeli smo da ovi nemaju. Da li trgovci i zanatlije? Ili radnici? Pošto je stala cijela privredna djelatnost ni ovi nemaju od toga koristi nego samo štete. Jedini možda činovnici imaju samo koristi, ali ne zato što bi im današnje prinadležnosti pretiecale, nego im se samo položaj popravio pošto su im ranije prinadležnosti bile upravo mizerne. Ali pitanje je, dokle bi se i činovnici ovakvim stanjem mogli koristiti.

Na ovo nas je predavanje izazvao memorandum Udruženja banaka koji je nedavno objavljen u novinama, a u kome se kaže pored ostalog: da dužnici hoće od ulagača i uopće od povjerilaca da oduzmu njihovu privatnu svojinu, kad traže, ne znam, smanjivanje dugova. Mi smo na primjerima pokazali tko kome hoće da oduzme prlvatnu svojinu. Dužnici se samo brane od oduzimanja njihove svojine u korist povjerilaca. Samo jedna fikcija može da dovede do ovakovih zahtjeva, fikcija da se cio iznos ranijih dinarskih potraživanja može i mora realizovati u sadašnjoj nekoliko puta povećanoj vrijednosti. Kad bi se ovo primilo, onda bi cijela naša privreda imala da se stavi u službi privrede, i to samo kao mjerilo vrijednosti dobara a ne kao sredstvo za njihovo sticanje.

Ko ima u Sovjetskom savezu pravo na bogatstvo?

Kako se formira novi ruski život. — Sovjetska buržoazija. — Novi moskovski „bogataši". — Srazmjerno bogatstvo.

Kao što je poznato u Sovjetskom savezu je ukinuta jednakost u honoriranju rada, što povlači za sobom postanak nove sovjetske buržoazije. Ali „pravo na bogatstvo" nema u SSSR svako i to „bogatstvo" jeste vrlo relativno. Interesantne detalje o životu „sovjetske buržoazije" iznosi moskovski dopisnik „Daily Telegrapha" u jednom od posljednih brojeva toga lista. Pisac konstatira, da su sovjetski građani po zakonu zadržali izvjesna prava na nepokretno imanje i pravo na detaljnu trgovinu, ali u stvari im je vrlo teško da se koriste pravima. Vlasnicima privatne trgovine su redovno razrezivane tako visoke poreze, da premašuju cjelokupan njihov prihod. Porodica od tri ili četiri člana može imati u Moskvi malu vilu, ali pri tom većina moskovskih stanovnika živi u sobi zajedno s tri četiri druga čovjeka.

Životni standard u Sovjetskoj Rusiji je neobično nizak prema životu u Evropi. Porodica koja ima stan od tri do četiri sobe, malu vilu kod Moskve i automobil sovjetske produkcije, smatra se kao bogataš.

Pojam „bogatstvo" je u Sovjetskoj Rusiji vrlo relativan. Istaknuti komunisti su bogati, iako su im plate većinom samo „džeparac", oni u pravom smislu riječi vladaju Rusijom. Imaju na raspoloženju najbolje životne namirnice, dobra odjela, poslugu, udobne vile kod Moskve i kuće odmora na Krimu i Kavkazu, najbolje automobile. Zasebne vagone na željeznicama i — kad je potrebno — štaviše specijalne vozove.

Drugi stalež po redu su venkovski komunistički funkcioneri, koji su po svom značaju kao raniji gubernatori, šefovi G P U (državne i političke uprave), viši oficiri crvene armade, viši činovnici, pomoćnik komesara, direktori velikih državnih društava, „crveni direktori" sovjetskih fabrika, jednom riječju svi oni koje nazivaju „odgovorni direktori". I oni su bogati, ali ne u novcu. Njihova plata većinom nije veća od 500 rubalja mjesečno, ali za to mogu se koristiti svima sa obračunom sredstvima po nominalnoj cjeni, kao i svima mogućim povlasticama za sebe i svoju porodicu. Osim toga sve svoje potrebe mogu kupovati u specijalnim „rezervisanim trgovinama", kuda nemaju pristup obični građani, kao n.pr. u „Sovnarkom i „Cort br. 1".

Ali u Sovjetskoj Rusiji imade ljudi koji imaju i novaca i uticaja. To su oni koji stoje blizu Kremlja, iako tamo ne zaazimaju zvanične položaje. Među njih spadaju izvjesni ljekari, koji igraju ulogu „ličnih ljekara" velićina iz Kremlja i koji zarađuju ogromno pare. Dalje među ljude iz te grupe spadaju dva tri velika pronalazača, koji rade većinom za crvenu armadu, nekoliko režisera velikih propagandističkih filmova, slikari koji rade portete istaknutih komunista, a naročito proleterski autori. Među njih spadaju Maksim Gorki, koji ima u Moskvi veliku kuću, ranije imovina velikog tekstilnog industrijalca, kuću na moskovskoj periferiji i vilu u Sorrentu. Književnik A. Tolstoj, zaužima dobar položaj koji mu omogućava da bez skrivanja troši zarađen novac.

Započela gradnja tunela ispod Gibraltara

Dne 9 o. mj. započela je gradnja tunela ispod Gibraltara. Tunel će biti dugačak oko 20 milja. Početak gradnje izvršen je na svečan način kod Punta Aldaris, na afričkoj obali. Gradnja će trajati četiri godine, a troškovi iznasaju 2 milijarde. Sa izgradnjom ovoga tunela Francuskoj će biti omogućeno, da afričke čete u slučaju rata dopremi brzo i sigurno u Europu. Osnovu izradili su francuski i engleski inžinjeri.

GRADSKE VIJESTI

Gdje ćete u nedjelju ?

Na kućnu zabavu Table-tennis kluba. Izvrsna zabava! Najmoderniji šlageri! (Cariocka itd.) Ulaz dozvoljen samo raspoloženim osobama! Početak u 17 časova!

Održava se u Francuskom klubu kod crkve sv. Jakova.

„Osvitova noć"

Večeras u prostorijama Grand hotela „Krka" priređuje ljubimac šibenske publike G. Š. K. „Osvit" svoj ples. Oslanjajući se na veliki uspjeh prošlogodišnje Osvitove plave noći i na simpatije koje „Osvit" u našem gradu uživa, uvjereni smo da će „Osvitova noć" biti noć puna zabave i veselog raspoloženja.

Spremaju se gosti iz bliže okolice, kao i iz Splita.

Reklamacije poziva u dućanu g. A. Anweiler. Dobrovoljni doprinosi onih koji ne dođju na ples u dućanu g. A. Frue.

Godišnja skupština Narodne Ženske Zadruge

U društvenim prostorijama u četvrtak po podne održala je Ženska Narodna Zadruga glavnu godišnju skupštinu. Odaziv članica je bio dobar tako da je sala bila puna. U 5 i po sati pretsjednica gđa Dolores Kovačević otvara skupštinu i jednim uzbudljivim i ganutljivim govorom komemorira smrt blg. Viteškog Kralja pozivajući prisutne da trokratnim „Slava" odadu poštu rano preminulom vladaru. Zatim poziva prisutne da trokratnim „Živio" pozdrave našeg mladog vladara Kralja Petra II. Poslije toga čita slijedeći pozdravni telegram upućen Nj. V. Kraljici Majki:

Nj. Vel. Kraljici Mariji
Beograd

Narodna ženska zadruga u Šibeniku u ime svojih članica podnosi sa svoje glavne skupštine najdublje osjećaje odanosti, vjernosti i ljubavi Vašem Veličanstvu i uzvišenom Karadjordjevom Domu.

Pošto je zatim pozdravila prisutne i zahvalila se na lijepom odazivu, prešlo se na dnevni red.

Tajnica prof. gđica Grubišić u jednom iscrpnom izvještaju izlaže rad zadruge u minuloj godini. Iz izvještaja se vidi da je zadruga bila veoma aktivna, naročito u pomaganju siromašnih, poglavito djece. Uslijed nerodne žalosti otpale su uglavnom sve priredbe koje su predstavljale izvor prihoda zadruge. Da bi se na neki način potpomogla, zadruga je priredila bazar ručnih radova izradjenih od članica. Prihod sa ovoga bazara upotrebljen je kao pomoć siromašnoj djeci za vrijeme Božićnih praznika.

Blagajnica gđa Olga Kožul dala je opširan izvještaj o finansijskim prilikama zadruge.

Poslije jednoglasnog apsolutorija starej upravi, prelazi se na slijedeću tačku dnevnog reda: biranje nove uprave. G-đa Dolores Kovačević predlaže da se u upravu biraju nove snage jer je rad dosta naporan, i zahtjeva dosta vremena.

Zatim je tajnim glasanjem, velikom većinom glasova izabrana slijedeća uprava: pretsjednica g đa Dolores Kovačević, potpresjednica g đa Bosiljka Makale, tajnica prof. g đica Anka Grubišić, blagajnica g đa Olga Kožul.

Upravni odbor: g-đe M. Bumber, Z. Despot, D. Iljadica, M. Ježina, Š. Jurić, A. Kandijaš, Lj. Krstanović, prof. J. Malešević, K. Mihić, N. Poturica i N. Rapo-Smiljanić.

Nadzorni odbor: g-đe M. Bačić, Lj. Božić i Z. Skočić.

Časni sud: g đe N. Kamenarević, I. Milošević i L. Montana.

Na kraju je predsjednica zahvalila na povjerenju, te je time bila završena ova mirna skupština.

Obveznice 6% dalma tinskih agrara kao i uložnice svih zelebanaka kupujemo po najboljem dnevnom tečaju **Mutual banka i mjenjačnica**, Zagreb, Jelačićev trg 15.

Novi direktor gimnazije

ugledni naš gradjanin g. prof. Marko Triva

Premda do sada nije stigao dekret o premještaju dosadašnjeg direktora g. S. Banice (koji je iz zdravstvenih razloga tražio premještaj), iz pouzdanog izvora saznajemo da je na njegovo mjesto ukazom postavljen naš sugradjanin prof. g. Marko Triva.

Dok žalimo da iz svoje sredine gubimo g. Banicu, koji nam je za vrijeme boravka u Šibeniku ostavio najljepše uspomene i dao dokaza najboljeg organizatorskog, prosvjetnog i nacionalnog rada, a u sarad nji sa, za Šibenik toliko zaslužnim Banom g. Dr Jablanovićem i nač. prosvjetnog odjeljenja g. Stipičevićem, nastojao je da što prije započne sa gradnjom nove gimnazije, — Veseli nas vijest o dolasku g. Trive, poznatog pedagoga, koji je kroz zadnjih par godina vršio dužnost glavnog pomoćnika nač. g. Stipičevića, pa smo uvjereni, da će on kao rodjeni šibenčanac, pomoću ostalih nadležnih faktora uznastojati svim silama da dovrženje naše toliko potrebite nove gimnazije dovede u završnu fazu.

Novog direktora g. prof. Trivu mi i cijeli Šibenik pozdravljamo i želimo mu svaku sreću!

Strahovito stanje najprometnije ulice u istočnom dijelu grada

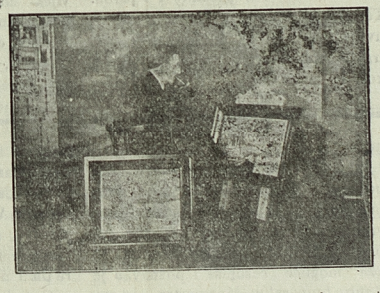
Otkada se nekim izuzetno sporim tempom odvijaju radovi na putu koji vodi od Hotela Kosovo do katoličkog sjemeništa, nije se nimalo dužne brige posvetilo ulici episkopa Milaša, koja je danas postala glavni i jedini kolni put od Poljana prema istoku našeg grada.

Nesamo što se tuda odvija čitavi kolni promet koji je spomenutu ulicu izrovao i iskvario, već je uslijed rastopljenog snijega stvorio i toliki smrdljivi glib da je pristojnom i urednom građaninu upravo onemogućen prolaz tom ulicom.

Ako se zbog istog razloga odlučilo kaldrmisati put od Hotela Kosova do sjemeništa, onda neka se zbog istog razloga naspe tucanikom i ulica episkopa Milaša e da tako izvrši osnovna dužnost prema građanima, koji inače svoje dužnosti uredno izvršavaju.

Hvala Bogu, tucanik bar ne zapada mnogo, a toliko možemo odmah zahljevati jer je inače ovako prava sramota.

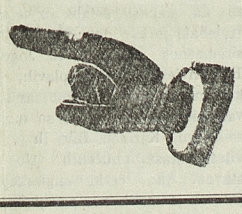
Jedna neobična izložba slika

Od danas pa na dalje u ulici Kralja Tomislava biće otvorena izložba akademskog slikara gosp. Aleksandra Kleina. Izložba će biti utoliko interesantnija što su sve slike izradjene nogom mjesto rukom, jer je slikar g. Klein za vrijeme rata pri eksploziji jedne granate izgubio moć da upotrebljava ruke. Jaka volja i velika ljubav za slikarstvom, učinili su te se je izvježbao tako, da sada slika nogama kao prije rukama.

Na ovoj izložbi slikar gosp. Klein pokazaće svoj način crtanja radeći pâr slika. (Izložba je u zgradi gdje je prije bio dućan „Tovar" odjela)

U Kafani-Restauraciji
„ASTORIJA"
stigao je prvorazredni velegradski kvartet
piano, violin, cello i jazz
Kvartet ima veliki repertoire sastavljen iz klasičnih komada i modernih šlagera. — Osim toga za sevdalinke ima dvije izvrsne i poznate pjevačice

Najvažnije radio emisije

Subota

20.10 *Leipzig* Karneval — 20.30 *Lugano* Orkestralni konc — 21. *Rim* „Norma" od Bellinia. — 21. *Varšava* Veliki simf. konc.

U PROŠLOM BROJU U Gradskim vijestima mjesto imena Zeffer treba da stoji Cefer. Molimo da se ispravi.

KINO „BALKAN" prikazuje samo u subotu operetu „Poljubi me Arnette." U nedjelju svečana premijera raskošnog velefilma „Madam Dubarry„ Dolores Del Rio.

TESLA Tonkino prikazuje u nedjelju 17 februara i slijedećih dana slavne komičare Stan Laurel i Oliver Hardy u nenadmašivoj komediji: Sinovi pustinje.

Predavanje prof. g. J. Batinice

U četvrtak u veče u dvorani Učiteljske škole održao je predavanje prof. g. Joško Batinica o temi „Evropska kriza 1911 godine". Na jedan lijep način predavač je iznio tadašnji zapleta zbog Marokanskog pitanja, i način na koji se jedva izbjeglo evropskom ratu.

O publici bolje da ne govorimo. Inače bi morali reći vrlo žalosne stvari. Valjda zato što je predavač naš sugrađanin, prisutni su bili skoro isključivo oni koji predavanja ne posjećuju iz snobizma.

STRELJAČKA DRUŽINA. radi poslijena kojega će održati Četničko udruženje, odgadja svoju skupštinu za 16 sati istoga dana.

† Dr LUIGI PINI, ODVJETNIK u Šibeniku, rodjen u Splitu 1859 god., preminuo je jučer nakon kratke bolesti. Sprovod slijediće danas u 4 s. — Pokoj mu vječni.

SPORT

D. O. Š. K. (Drniš) J. R. Š. K. (Šibenik)

U nedjelju 17 t. m. poslije dužeg vremena održaće se na igralištu Osvita utakmica izmedju „Doška" iz Drniša i svdašnjeg Radničkog sportskog kluba. Kako se oba kluba nalaze u izvrsnoj formi, to se nadamo da će se pružiti i lijep futbal.

Utakmica počinje u 2.30 s. a sudiće je g. B Maričić.

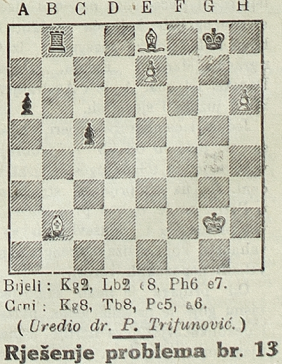
Prodava se: nekoliko rabljenih pisaćih stolova, ormar za tiskanice, werthein blagajna mala i velika.

Stan i hranu za samca uz vrlo povoljnu cijenu.

Prodaju se dječja kolica u dobrom stanju. Za informacije obratiti se uredništvu lista.

ŠAH

Br. 14
Konačnica od Sallkind a

Bijeli: Kg2, Lb2 c8, Ph6 e7.
Crni: Kg8, Tb8, Pc5, a6.

(*Uredio dr. P. Trifunović.*)

Rješenje problema br. 13

1. h6! c6 2. Sg4 Lb6! 3. Se5! Ld8 4. Sd7 La5 5. Sf6! Lc3 6. S:4 + !!

Sa tržišta pšenice

U Argentini će žetva pšenice potrajati još po prilici jedan mjesec dana, dok se ovogodišnja žetva u Australiji upravo svršava. Prema službenim približnim procjenama ispast će žetva u Australiji u glavnome kao i lani, dok se u Argentini računa sa neznatnim manjkom prema lanjskoj (po prilici 110.000 vagona). To je žetva na južnoj zemljinoj polukugli, koja popunjava praznine, koje bi se slučajno javile do žetve na našoj (sjevernoj) polukugli.

Na čitavom svijetu ima dosta pšenice, koje od starih, neutrošenih zaliha, koje od sadašnje žetve u Australiji i Argentini, pa se može računati sa normalnim cijenama.

Kod nas je stanje pšenične pijace mirno, izvoz je tih. Dosada je izvezeno oko 3.400 vagona u Njemačku, te oko 8000 vagona u Čehoslovačku. Privilegovano izvozno d. d. dobrim dijelom osiguralo je i posljednju svoju prodaju od 4000 vagona za Čehoslovačku. Austrija u ovoj kampanji nije od nas uvezla ni jednog jedinog vagona pšenice, no možda će se kao kupac javiti s proljeća, a možda će kasnije kupiti još i Njemačka i Čehoslovačka.

Nije nam ugodno, ali ne možemo a da ne spomenemo jednu žalosnu činjenicu, a to je ta, da naša država ima sa inostranstvom upravo odlične veze najviše zaslugom Blagopokojnog Viteškog Kralja Ujedinitelja i Njegovog najboljeg pomagača g. ministra predsjednika B. Jeftića, pa da oni, koji su bili dužni da te veze prodube i ojačaju i jakim, nerazrješivim ekonomskim vezama, u tom pravcu ne učiniše ili barem ne postigoše, tako reći gotovo ništa.

Ne bi nas čudilo, da stanovite države, koje nam baš nisu osobito sklone, da ne upotrebimo jači izraz, koji bi uostalom posvema bio na svom mjestu, ne izvažaju glavne naše izvozne proizvode, ali nas čudi, što ni politički najbliže nam države ne uvažaju od nas tako reći gotovo ništa. U ime političkih dobrih veza i saveznistva ne možemo naravski od naših prijatelja i saveznika zahtijevati da uvažaju od nas proizvode, kojih i sami imaju u izobilju, ali mislimo da imamo pravo, kad tražimo, da naši saveznici potrebe svoga uvoza, prvenstveno onog agrikulturnog, podmire kod nas, kada već mi od njih uvozimo razne industrijske proizvode.

Mnoge nama politički bliske, pa i savezničke države, uvažaju cerealije, stoku itd. iz svih mogućih zemalja, samo od nas — svojih saveznika — ne uvažaju gotovo ništa.

Mislimo da je prijeka potreba, da se i u tom pravcu učini ono, što je potrebno i onda će to savezništvo, pa i bratstvo, biti potpuno i sigurno. To stavljamo naročito na srce našem uvaženom gosp. dr M. Vrbaniću, min. trg. i ind. u ovim najtežim danima, koje on proživljuje.

T. V.

Progledao poslije 23 godine slijepoće

Značajan pokušaj sovjetskog ljekara

Sovjetski listovi donose interesantnu vijest o pokušaju sovjetskog ljekara Baga s transplatacijom očne rožnjače.

Neki Pkenen je iznenada oslijepio kad su mu bile 23 godine. Poslije bezbrojnih pokušaja da mu se vrati izgubljen očni vid, ljekari su već odbili da ga liječe. Pakonen se najzad pomirio sa sudbinom i čitave 22 godine je proveo u vječnom mraku u zavodu za slijepe izgubivši nadu da će progledati. Prije dva mjeseca se obratio lenjingradskom ljekaru Bagu, najstarijem stručnjaku lenjingradskog oftalmološkog instituta, koji vrši pokušaje s transplatacijom očne rožnjače. Doktor Bag je pri io pacijenta na liječenje i preduzeo je neobično komplikovanu očnu operaciju. Mutna rožnjača u Pakonenovom oku, koja nije prepuštala svjetlost, bila je zamj njena zdravom rožnjačom sa živog ljudskog oka (pri nekojim operacijama ljekar mora izvaditi jedno oko bolesnika i sa zdravom rožnjačom da bi spasao drugo oko.) Četiri dana je trajalo zarašćivanje komada providne rožnjače. Kad je s oka skinut zavoj bolesnik je počeo vikati. Poslije 23 godine potpune slijepoće je progledao. Pakonen je prinosio pristi očima, micao je njima i plakao od radosti. Onda je sav blijed i drhteći prišao prozoru i uzviknuo: „Doktore, ja vidim! Vidim dolje ljude kako idu ulicom!"

Doktor Bag priča o toj rijetkoj pobjedi nauke, o tom značajnom događaju u nauci, kad je progledao bolesnik, koji u očima nije imao komoru i providno sočivo i čija je rožnjača srasla sa zadnjim zidom i uopšte nije propuštala svjetlost.

U SSSR pokusne operacije s prenašanjem očne rožnjače na širokoj bazi vrše u Filatovovoj školi u Gdesi, kod prof. Odinčiva u Moskvi, kod prof. Orlova u Rostovu i u oftalmološkom institutu u Lenjingradu. Dr Bag radi na tom polju tek dvije godine. Za to vrijeme je izvršio deset operacija, od kojih devet nisu uspjele. Uspješno transplantirana rožnjača se poslije nekog vremena zamutila i taj fakat ga je doveo do ideje da rožnjača nema dovoljne ishrane. Zbog toga je odlučio da isproba nov način prenašanja rožnjače. Fiksaciju prenašanog komadića rožnjače je izvršio celuloidskom pločicom dr Kaca i radi spriječavanja mućenja rožnjače je upotrebio karotin (vitamin A). Kao predmet pokušaja je izabrao bolesnika, koji je smatran za neizljećivog. Operacija je imala pun uspjeh. Poslije dva mjeseca je rožnjača još uvijek čista i primjećuje se stalno poboljšanje. Dr Bag za sada ne može reći, da li je bolesnik potpuno izliječen, jer dva mjeseca nisu dovoljno vrijeme. Ali ozdravljenje slijepog Pakonena pokazuje put, kojim će u budućnosti ići medicina u liječenju slijepih.

Prvić-Luka

14 II 1935

Suspendiran poštar

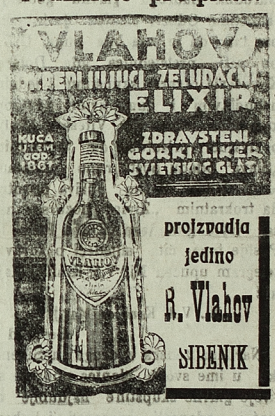
Ovih dana je kod nas obavljena revizija Poštansko-telegrafskog ureda, kojom je ustanovljen manjak raspodatih poštanskih maraka u iznosu od 3.700.— dinara, koju je sumu ugovorni poštar Cukrov A. utrošio za svoje privatne svrhe, te je odmah suspendiran od dužnosti, dok je privremeno vodjenje ureda povjereno g. Jaramu iz Krapnja do raspisa natječaja.

Interesantno je napomenuti, da je već više puta kod Cukrova ustanovljen manjak, a jednom pred 4—5 godina u mnogo većoj sumi, kada je odmah u jednog rodjaka pozajmio novac i položio manjak opravdavši se, da su mu ukrali, ali tačno ne može reći na nikoga, pošto je večer prije u službenom poslu bilo mnogo stranaka.

Ovakvim postupanjima sa strane ugovornog poštara Cukrova treba jednom učiniti kraj, pošto time pored štete državi, trpi najviše ugled državnih službenika.

L. S. A.

Podmirite pretplatu!

SUBOTNJA NOVELA

SUSRET

Svake večeri pristižu, na raznim stanicama Pariza, koje kao prsti na ruci šire svoje mreže, dugi međunarodni ekspresi, pokriveni injem i čađu, hukteći od moći i nade. Dolaze sa četiri strane svijeta, prepuni putnika koji su putovali danima, noćima, nedjeljama, da vide jednom u životu: Pariz, grad svjetlosti, grad osmjeha. Njegova Aifelova kula, koju poznaje cio svijet, privlači kao kula svetilja, sve ljude na svijetu. I oni dolaze kao leptiri, ili ptice-selice na ovo jedinstveno ognjište, koje će pozlatiti njihova krila. Dolaze odasvuda: iz Carigrada, Maroka, Egipta, Poljske, Danske, Islanda, Azije i Australije, sa mora južnih i sjevernih.

Jedne decembarske večeri, nalazio se u jednom od tih mnogobrojnih vozova jedan mladi jugoslovenski student. Još na sat prije no što će stići u Pariz, on je vrebao prve kuće prvih predgrađa i oduševljavao se živahnošću koju pružaju predgrađa svih velikih nepoznatih varoši.

Od prtljaga je imao samo jednu tašnu gdje se nalazila jedna pidžama i nekoliko svježnjeva hartije ispisane njegovim rukopisom. Prvi od svih prošao je kroz kontrolu i skoro je potrčao prema izlazu, kao da ga je neko čekao.

Međutim, niko ga nije čekao. Nije poznavao nikoga u Parizu. Ali u svome malome mjestu u Jugoslaviji, za vrijeme školovanja, čitao je mnogobrojne knjige o Parizu, kupovao je sve moguće časopise i poznavao je dobro topografiju Monmartra, imena glumaca u modi i adrese velikih frizera.

Kada je stigao na Strasburški bulevar, bio je zasjenjen i zagušen. Odjednom se našao u sred povorke žena, koje su sve bile lijepe, elegantne i graciozne i koje su se sve smiješile. Sve vrste žena koje čovjek može dă zamisli, šetale su se svuda i izgledalo je kao da čekaju na njega, siromašnog studenta iz Jugoslavije. Bilo ih je platonskih plavih, riđih sa kožom kao mlijeko, crnomanjastih sa vatrenim očima, koje su morale da se zovu Karmen. Bilo ih je velikih, viteška stasa, obučenih vrlo jednostavno, kao ćerke engleskog lorda. Bilo ih je malih sa plašljivim pogledima, koje su se mogle smatrati za učenice osnovnih škola — i čovjek se pitao ne bi li ih trebao uzeti za ruku i vratiti ih njihovim roditeljima. Najzad bilo je i dostojanstvenih dama, sa visokim čelom, licem skrivenim pod veo, koje su bacale pogled samo krišom, kao da su se plašile, da ih ne primjete susjedi u zasjedi.

Sve te dame su se razvedravale, kada je mladi stranac, koga ćemo mi zvati Marko, prolazio pored njih, te je izgledalo kao da čekaju samo na njega. A njegovo je srce zakucalo jače, jer se osjećao kao u raju, gdje samo treba pružiti ruku, pa da uzbere plod naših želja.

O, koliko je on patio u svojoj maloj varoši! Volio je kćer jednog ljekara, svoju vršnjakinju, koju je sretao svakoga jutra i svako po podne idući u školu.

Bila je blijeda i kao madona nosila je razdjeljak na sredini svoje kose, crne kao ugalj. Zacrvenila bi se čim bi ga vidjela iz daleka. Ali on se nikad nije usudio da joj uputi jednu, jedinu riječ i nikad mu se ne pruži prilika da se sa njom upozna. Jer svaki od njih pripadao je različitom svijetu.

Ali odjednom nije li to bila ona koja se pela boulevarom svojim laganim hodom i upitnim pogledom? Ima li na sebi crn somotski kaput i bere od iste tkanine obješenjački nakrivljene na uvo. Njene se oči sreću sa Markovim i zasijaše vragoljasto. Ista ona. On osjeti kako mu sva krv uzavre kad mu ona najjednostavnije uputi ove riječi:

— Dakle prijatelju, u Parizu da se nadjemo?

Rukovala se nježno i pošli su malom obližnjom ulicom. Brbljala je sve vrijeme kao potočić i ne dopusti mu da progovori ni jednu riječ. I bolje uostalom, jer on nije znao ni riječ francuski. Mračna uska ulica bila je osvjetljena samo natpisima hotela koji su se sjatili u bojama narandžastim crvenim, zelenim i ružičastim. I Marko je mogao lako da odgonete imena hotela medjunarodnih naziva: Hote Venera, Hotel Nana, Hotel Rojal, Hotel Pompadur, itd. U jedan od njih udje Sonja. Tako se zvala lijepa brinetă. Njen drug je pošao za njom ćuteći. Marko nije ni znao šta da misli. Osjećao je samo da se puni nekom neočekivanom srećom. Već poslе prvih koraka u Parizu sreo je ženu koja je bila upravo sjena njegovih snova i mladosti; i bez borbe, bez ikakvog napora on je pobjedio svoju ljubav. Ona ga je odvela k sebi, bez da ga je iko upitao kuda ide, u svoju sobu, osvjetljenu blagom, plavom svjetlošću, gdje su i tepisi, i boje na zidu i pokrivač na divanu bili plavi, ističući jasno blijedu ljepotu ove bogиnje, koja se magički pojavila na njegovom putu. Ona je bila prema njemu dobra kao Samarićanka.

Te noći on zaspa u naručju ljepotice, koja mu je dala potpunu iluziju njegove velike ljubavi iz rodnog kraja.

*

Ovakva avantura moguća je samo u Parizu.

Ivan Gol.

Štampa i vlasništvo: Odlik, Graf. Zavod Tisk E. VITALIANI i SIN, Šibenik

Odgov. urednik. Hamilkar Vitaliani